

SpD b: Vergroten van de marktgerichtheid en van het concurrentievermogen, onder meer door beter te focussen op onderzoek, technologie en digitalisering

Sterktes	Zwaktes
<ul style="list-style-type: none"> Familiale bedrijven met gedreven en hardwerkende bedrijfsleiders. Er is enige bereidheid tot samenwerking tussen boeren in producentenorganisaties of coöperatieven. De bedrijven bewijzen ook dat ze flexibel zijn om nieuwe wetgeving te implementeren. Door de grote technische knowhow v.d. telers kunnen we een hoge productiviteit per hectare of per dier halen. Vlaanderen gaat prat op de uitstekende kwaliteit van de onderzoeks- en kennisinstellingen, van het land- en tuinbouwonderwijs en van goed functionerende landbouwkennis- en innovatiesystemen. De begeleiding van de producenten is zeer goed. Daarnaast is er goede toegang tot diensten en omkadering die geleverd wordt door proefstations of de producentenorganisaties of derden. Het gaat niet alleen om de teelten, maar ook bijvoorbeeld om fiscale aspecten en kwaliteitssystemen. We beschikken over zeer goede kwaliteitssystemen, certificering en traceerbaarheid via privaat-publieke samenwerking. Dankzij deze systemen kunnen er verregaande garanties inzake traceerbaarheid en voedselveiligheid geboden worden, wat de concurrentiepositie versterkt. Centrale ligging van de Vlaamse landbouw ten opzichte van afnemers. 	<ul style="list-style-type: none"> Kleinschalige familiale bedrijven met structurele, kleine winstmarges voor eigen onderzoek en ontwikkeling. Er is in Vlaanderen wel veel knowhow, maar die wordt te weinig op grote schaal toegepast. Er is nog een grote behoefte aan kennis van management (ondernemerschap) marktwerking, business en verdienmodellen management, handel, enz. Veel bedrijfsleiders zijn te veel kweker en te weinig manager. Informatisering is nog zwak ontwikkeld bij het logistieke proces in de voedselketen, de markttransparantie en de beschikbaarheid van gegevens. Hoge kapitaals- en arbeidsintensiviteit en afhankelijkheid van premies (vooral zwakte bij vleesvee) Beperkte flexibiliteit door kleine winstmarges en hoge grondprijzen. Boeren beschikken meestal niet over de correcte marktinformatie. Onderzoek en demonstratieprojecten voor de vleesveesector zijn beperkt.
Kansen	Bedreigingen
<ul style="list-style-type: none"> Meer ondernemerschap bij onze land- en tuinbouwers moet bijdragen tot efficiëntere bedrijven die bovendien crisisbestendiger en veerkrachtiger kunnen worden. Technologieën ter verbetering van informatie, logistiek en organisatie in de voedselketen kunnen een nieuwe impuls geven zoals digitalisering, e-commerce en termijnmarkten. (Gebruik big data voor bv. risicobeheer). De landbouw moet technologie, digitalisatie en innovatie inzetten op het vlak van precisielandbouw, het gebruik van big data (block chain) en het inzetten van remote sensing (satelliet, drone) om o.a. de bodemkwaliteit in kaart te brengen. Hierdoor kan de landbouwer meer gericht planten, bemesten en oogsten. Ook op het vlak van meer doorgedreven robotisering en mechanisatie zijn er nog veel kansen. Er zijn nog kansen voor de ontwikkeling van nieuwe producten uit landbouwproducten en de vermarkting ervan zoals bioplastic, cosmetica, farmacie en isolatie voor productie, de handel of voor producentenorganisaties. Export naar groeiemarkten, globalisering. Versterken van de band tussen landbouw en onderzoek, zodat deze laatste meer praktijkgericht wordt. 	<ul style="list-style-type: none"> In de productie is er een gebrek aan goed opgeleid personeel. Druk op de ruimte en toegang tot landbouwgrond. Ernstige marktverstoringen (natuurlijke hulpbronnen, klimaat, dier- en plantenziekten, zoönoses, dierenwelzijn, geopolitiek). De onderzoeksinstellingen krijgen onvoldoende structurele ondersteuning vanuit de Vlaamse overheid om het noodzakelijke onderzoek uit te voeren. Zal het wetgevend kader de snelle technologische ontwikkelingen kunnen volgen, zoals drones en zelfrijdende tractors?

Achtergrond informatie (OA = omgevingsanalyse):

3.3 SpD. b: Het concurrentievermogen en de marktgerichtheid vergroten, onder meer door te focussen op onderzoek, technologie en digitalisering

OA 1.3 De ruimte op het platteland

OA 1.4.2 Aantal bedrijven en schaalvergroting

OA 2.1 Horizontale doelstelling: Kennisstimulering en –deling

OA 2.2 Horizontale doelstelling: Innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattelandsgebieden

OA 3.2.2 Tewerkstelling in de landbouw

OA 3.4.1 Samenwerking binnen de landbouw

OA 4.1.1 Eco-efficiëntie van de landbouw

OA 5.3.1 Imago van de Vlaamse landbouw

SpD c: Verbeteren van de positie van de landbouwers in de waardeketen

Sterktes	Zwaktes
<ul style="list-style-type: none"> • In verschillende sectoren kunnen we spreken van een sterke ketenverbondenheid met structureel overleg en samenwerking in de productiekolom. • De producentenorganisaties zorgen ook voor ketenverkorting. Samen naar de markt gaan en zeker naar de retail maakt een verschil in tijd. In andere sectoren groeit een bereidheid tot samenwerking tussen boeren in producentenorganisaties of coöperatieven. • In de groente- en fruitsector en de zuivelsector hebben we een lange traditie van samenwerking in het coöperatieve model van producentenorganisaties. Deze PO's concentreren het aanbod (voortrekkersrol in EU) en bezitten een performant commerciële en logistiek apparaat. De grote coöperaties hebben een zekere invloed op de prijzen. • De positieve effecten van de landbouw op de stroomopwaartse (inputs: kunstmest, gewasbeschermingsmiddelen, machines) en stroomafwaartse sectoren (outputverwerking, verpakking, transport) creëren een belangrijk agrobusinesscomplex. 	<ul style="list-style-type: none"> • De sectoren hebben te weinig grip op de markt of op de keten en beschikken over een zwakke onderhandelingspositie in de afzetketen tegenover de retail, de industrie en de handel. • De landbouwer is afhankelijk op zijn afnemers zoals slachthuizen, melkerijen . • De organisatiegraad en concentratiegraad in de landbouw blijft in het algemeen laag. Er bestaat een zekere aarzeling en gemiddeld gezien werken landbouwers eerder op individueel niveau en niet altijd even marktgericht. Hierdoor is er voor sommige sectoren nog een versnipperde afzetstructuur. • Het coöperatieve gedachtegoed en de bereidheid tot engagement en discipline (leverplicht en loyaliteit) kan nog beter. • In de verwerkingsketen is er ook nog onvoldoende schaalvoordeel en creatie van toegevoegde waarde en worden exportmogelijkheden nog onvoldoende benut. • Sommige sectoren blijven te veel gericht op bulkproductie, waardoor er te weinig toegevoegde waarde gecreëerd wordt. • De verticale ketenbenadering kan nog verbeteren. De schakels zijn onvoldoende gestructureerd en georganiseerd. Er wordt te weinig aan marktinnovatie en marktprospectie gedaan. In sommige sectoren is er een spanningsveld tussen telers die zelf rechtstreeks exporteren en exporteurs. • De dierlijke sectoren zijn eerder zwaar ondersteund door het GLB zijn daarom mogelijk te weinig marktgericht.
Kansen	Bedreigingen
<ul style="list-style-type: none"> • Horizontale samenwerking binnen de sectoren moet de onderhandelingspositie van de individuele landbouwers in de afzetketen versterken en zorgen voor concentratie van het aanbod met een grotere onderhandelingsmarge en het inperken van prijsschommelingen. Bestaande PO's kunnen ook samenwerken in unies om samen sterker te staan. • Verticale samenwerking binnen de keten kan nog meer win-winsituaties creëren voor een duurzame relatie met afnemers door ketenoverleg en –transparantie. • De stijgende vraag naar voedsel door bevolkingsgroei, toegenomen koopkracht en een verschuiving in consumptiepatronen in vele delen van de wereld zoals Azië en Afrika zijn opportuniteiten voor de Vlaamse landbouw om actiever te worden op de exportmarkten. • Ook traditionele exportmarkten blijven belangrijk. • Digitalisatie van de traceerbaarheid, markttransparantie logistiek o.a. met blockchaintechnologie en het gebruik van digitale platformen om kwaliteitsvolle data snel beschikbaar te maken. E-commerce is nog niet ingeburgerd in de sector. • Initiatieven rond korte keten (hoeveverkoop, boerenmarkten etc.) en lokale voedselstrategieën kunnen voor bepaalde bedrijven een rendabel model bieden. Bewuste consumenten zijn bereid om meer geld te betalen. Ook biologische productie zou een opportuniteit kunnen worden. • Samenwerking op kleinere schaal zoals rond machines, perceelruil en groepsaankopen moet nieuwe kansen creëren. • Inzetten op aanbodbeheersing en door de afzet (deels) op voorhand te regelen (contractwerking), alsook risicobeheersing en informatiedoorstroming van boven naar beneden in de keten over de specifieke eisen (variëteiten en kwaliteit van de grondstoffen) vanuit de verwerkende industrie. • De centrale geografische ligging in een van de dichtsbevolkte gebieden biedt mogelijkheden door de nabijheid van kopers, consumenten, logistiek, toelevering, verwerkers, enz. 	<ul style="list-style-type: none"> • De land- en tuinbouw zelf heeft een zwakke positie in de keten. Er zijn duidelijke onderhandelings-asymmetrieën met beperkte macht voor individuele landbouwers in de afzetketen. De prijsoverdracht is ook niet altijd perfect. Door de afhankelijkheid van de wereldmarkt en van de retail bestaat er gevaar voor een oneerlijke prijs voor de land- en tuinbouwers. • Vanuit de retail en de consument zijn er steeds toenemende eisen omtrent de interne en externe kwaliteit en cosmetische kenmerken, maar ook de duurzaamheid van de productie, waar niet altijd een bijkomende vergoeding tegenover staat. De verdeling van de marges in de keten blijft een heikel punt. • Er kunnen zich ernstige marktverstoringen voordoen, gezien de toegenomen druk op natuurlijke hulpbronnen, extremere klimatologische gebeurtenissen, mogelijke uitbraken van dier- en plantenziekten en geopolitieke instabiliteit (bv. Rusland-crisis) en mondialisering v.d. voedselproductieketens. • Handelsakkoorden kunnen een belangrijke impact hebben op in- en uitvoer. Door het afbouwen van de Europese handelsbeschermingen onder invloed van de WTO zal de invoer vanuit derde landen toenemen. De concurrentiepositie van de Europese Unie op de internationale markten kan verslechteren als gevolg van de liberalisering van de wereldmarkt ten voordele van de 'nieuwe' exporteurs. • Prijstransparantie is geen garantie op een betere prijsvorming bij de prijs voor verse producten. De concurrentie gebruikt onze prijzen als referentie om eronder te gaan.

• Samenwerking met partners buiten de sector, zoals natuur of scholen.	

Achtergrond informatie (OA = omgevingsanalyse):

OA 3.4 SpD. c: De positie van de landbouwers in de waardeketen verbeteren

OA 1.2.1 Bevolkingsaantal en oppervlakte

OA 2.2.2 Digitalisering

OA 3.2.4 Risicobeheer

OA 3.3.2 Investerings- en Landbouwsteun

OA 3.3.3 Verkoop van landbouwproducten

OA 5.1 SpD. g: Jonge landbouwers aantrekken en bedrijfsontwikkeling vergemakkelijken in plattelandsgebieden

OA 5.3.4 Cosmetische kwaliteitseisen

SpD d: Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering en tot duurzame energie

Sterktes	Zwaktes
<ul style="list-style-type: none"> De landbouw in Vlaanderen is sterk geoptimaliseerd qua rendement in functie van de productieomstandigheden. Voor een primaire producten liggen de landbouwopbrengsten ver boven de wereldwijde opbrengsten. De Vlaamse landbouw behaalt hiermee dan ook een hoog niveau van eco-efficiëntie en zorgt voor een lage klimaat impact per productie eenheid. Er zijn wel verschillen tussen regio's en landbouwbedrijven onderling. 	<ul style="list-style-type: none"> Afhankelijkheid van het weer, klimaat, ziektes en plagen . Landbouwproductie heeft impact op het klimaat, mede omwille van biologische processen eigen aan landbouw (bijvoorbeeld emissie van broeikasgassen). Afhankelijkheid van geïmporteerde eiwitten.
Kansen	Bedreigingen
<ul style="list-style-type: none"> De klimaatverandering zal voor sommige eigen productieprocessen relatief een beperkte impact hebben (kasteelten) of kan nieuwe mogelijkheden creëren. Zo kan het in andere delen van EU te warm worden voor bepaalde teelten. (de ziekten en plagen zullen wel anders zijn). De klimaatverandering biedt kansen voor nieuwe teelten, afzetmarkten en adaptatie. Het ontwikkelen van landbouwvormen met een beperktere ecologische voetafdruk. De ontwikkeling van biogebaseerde circulaire economie biedt kansen op nieuwe agrodiensten en bedrijfsmodellen (naast voeding en voeder ook materialen, chemie en energie op basis van biomassa). Dit kan een nieuwe impuls aan de sector geven, en landbouw een deel van de oplossing maken, eerder dan het probleem . Er zijn heel wat (Europese) steunmiddelen beschikbaar voor klimaatdoelen. 	<ul style="list-style-type: none"> Klimaatverandering kan een sterke invloed hebben op de oogstzekerheid, de productiemogelijkheden de ruwvoederproductie, de kosten, dierenwelzijn, productiviteit. De onvoorspelbaarheid van het klimaat neemt toe en we moeten rekening houden met steeds meer weersextremen (zowel droogte als wateroverlast) met mogelijke impact op onze teelten. De klimaatverandering vergroot de kans op de introductie en verspreiding van nieuwe ziekten en plagen en ook onkruiden. De fytosanitaire druk neemt zeker toe door de opkomst van ziekten en nieuwe insecten die geen natuurlijke vijanden hebben. Er is niet altijd een oplossing voorhanden. Onze openluchtteelten zijn zeer weersafhankelijk en slechts voor een aantal teelten kan je je beschermen (hagelnetten, irrigatie, enz.) of je verzekeren (hagel). De lagere beschikbare waterkwantiteit en -kwaliteit of omgekeerd wateroverlast wordt een probleem. Hierdoor kan nachtvorstbestrijding en irrigatie in het gedrang komen. De verschraving van het organisch-stofgehalte in de bodem is een reële bedreiging, niet alleen naar productie toe, maar ook voor het klimaat (koolstofopslag).

Achtergrond informatie (OA = omgevingsanalyse):

OA 4.2 SpD. d: Bijdrage tot matiging van en aanpassing aan de klimaatverandering en tot duurzame energie

OA 3.2.1 Landbouw inkomen

OA 3.2.4 Risicobeheer

OA 4.1.1 Eco-efficiëntie van de landbouw

OA 4.3.1 Watergebruik in de landbouw

OA 4.3.2 Waterkwaliteit

OA 4.3.5 Organische stof in landbouwbodems

OA 5.3.2 Eiwitproductie en -consumptie

OA 5.3.5 Afvalproductie en -valorisatie

SpD e: Bevorderen van duurzame ontwikkeling en efficiënt beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht

Sterktes	Zwaktes
<ul style="list-style-type: none"> Onze landbouwsector scoort relatief goed wat betreft het gebruik van grondstoffen (inputs), emissies en efficiëntie/productiviteit. Door de hoge productie en de aanwezige kennis krijgen we een relatief kleine uitstoot per productie-eenheid. Onze bedrijven zijn het gewoon om rekening te houden met strenge normen en milieu-inspanningen. De grondgebondenheid van de gemengde bedrijven is een grote sterkte voor het sluiten van kringlopen en het gebruik van reststromen. Stalmest kan dienen voor akkerbouw en drassige meersen (graslanden) kunnen gevaloriseerd worden door er witblauw op te laten grazen. De gemengde bedrijfsstructuren laten toe om diverse nevenstromen uit de akkerbouw en aanverwante voedingsmiddelen- en biobrandstoffensector te valoriseren en/of door de integratie van meer eigen eiwitvoorzienende teelten zoals gras, eiwitrijke-gewassen en energieteelten. 	<ul style="list-style-type: none"> De landbouwproductie heeft een grote impact op het milieu (nutriënten, gewasbescherming en emissies met impact op bodem/water/luchtkwaliteit, ammoniakemissies met impact op bodem en biodiversiteit). Het verhogen van milieu-efficiëntie heeft zijn grenzen. Uitputting van de bodem . De versnippering van percelen maakt dat mechanisatie en precisielandbouw moeilijker toe te passen zijn De doorstroming van onderzoek naar praktijk kan beter – haalbaarheid, betaalbaarheid van implementatie .
Kansen	Bedreigingen
<ul style="list-style-type: none"> Steeds efficiëntere bedrijven met steeds beter management. Het efficiënt aanpakken van de mestproblematiek kan een nieuwe kans creëren. Enerzijds maakt de nieuwe Europese wetgeving de verhandeling van emissierechten mogelijk en stimuleert zo het groeien van bedrijven. Anderzijds wordt het noodzakelijk om de technieken voor de verwerking van mest op punt te stellen. De sterk aanwezige mestproblematiek verplichtte het beleid in Vlaanderen tot maatregelen. Daarom zijn we voorlopers op het vlak van mestverwerking. Dankzij mestverwerking is groei van de bedrijven weer mogelijk, maar die uitbreiding kan ook leiden tot een verhoogde lokale milieudruk. Er zijn grenzen aan de groei van het aantal dieren, maar het creëren van toegevoegde waarde kan een plaats krijgen. Biologische en agro-ecologische landbouw, bio-based economie en het leveren van maatschappelijke diensten bieden kansen voor andere landbouwvormen. Beter leren van elkaar door demonstraties/pilots: technologie wordt gedemonstreerd in de praktijk i.s.m. tussen end user (landbouwer), kennisinstelling en een technologieprovider (bedrijf). 	<ul style="list-style-type: none"> De productiekosten zijn hoog door (strengere) productiesystemen, kwaliteitseisen (MAP/PAS, gewasbescherming, waterkwantiteit en –kwaliteit, dierenwelzijn) en ruimtelijke beperkingen (areaal). Doorrekening van de milieukosten blijft een moeilijk punt. Het regelgevend kader en ongelijk speelveld binnen Europa en tussen Europa en de wereld. Voor gewasbescherming werd het ongelijk speelveld op het vlak van toelatingen, dosering en het aantal toepassingen aangestipt. Kleine teelten zijn soms ook benadeeld voor het beschikbaar houden van gewasbeschermingsmiddelen (actieve stoffen). De sector toonde bezorgdheid over de toenemende emotionele en politieke beoordeling, eerder dan een wetenschappelijk onderbouwde benadering. De strenge regelgeving zorgt niet alleen voor beperkingen in de landbouwwitbating, maar ook voor een complexiteit aan regels, administratie, onzekerheid bij vergunningen. Bedrijven kunnen een tekort aan gronden ondervinden voor het afzetten van mest. De bedrijven moeten daarenboven voldoen aan de bemestingsnormen en de mestverwerkingsplicht, wat hogere productiekosten met zich meebrengt. De verstrengde normen kunnen neveneffecten hebben voor de landbouwproductie. Gesignaleerde voorbeelden zijn: onvoldoende aanmaak van eiwit in het gras door bemestingsnormen (waardoor de koeien minder eiwitten kunnen opnemen en er meer eiwitrijk voeder moeten bijgevoerd worden; met risico dat melkkoeien meer op stal worden gezet) en het risico dat ten gevolge van het Europees reductieprogramma kunststoffen de coatings van de traag werkende meststoffen in het gedrang komen en hierdoor ook deze onmisbare meststofvormen. Door de toegenomen verhardingen is bijkomende ruimte voor water nodig, die gezocht worden in de open ruimte en met name vaak in landbouwgebied .

Achtergrond informatie (OA = omgevingsanalyse):

OA 4.3 SpD. e: Duurzame ontwikkeling en efficiënt beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht bevorderen

OA 1.3 De ruimte op het platteland

OA 1.3.3 Landbouwareaal

OA 1.4.2 Aantal bedrijven en schaalvergroting

OA 2.1.2 Onderzoek en landbouw

OA 3.2.1 Landbouw inkomen

OA 4.1.1 Eco-efficiëntie van de landbouw

OA 54.3.8 Biologische landbouw

OA 5.3.5 Afvalproductie en -valorisatie

SpD f: Bijdragen tot de bescherming van de biodiversiteit, versterken van ecosysteemdiensten en in stand houden van habitats en landschappen

Sterktes	Zwaktes
<ul style="list-style-type: none"> • De grondgebondenheid van de gemengde bedrijven is een grote sterkte voor het sluiten van kringlopen en het gebruik van reststromen. Stalmest van vleesvee kan dienen voor akkerbouw en drassige meersen. • Een sterkte is het grote gebruik van graslanden die anders niet ingeschakeld kunnen worden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Het verhogen van de milieu-efficiëntie per kg product heeft zijn grenzen en de landbouw moet opereren binnen de ecologische grenzen. • Beperkte beschikbaarheid van land . • Tekort aan bestuivers door afnemende agrarische biodiversiteit en teelten-diversiteit.
Kansen	Bedreigingen
<ul style="list-style-type: none"> • Biologische landbouw is een kans die nog niet volledig benut wordt. Vandaag is de versmarkt, maar ook de verwerkende industrie sterk vragende partij voor lokaal geproduceerde producten. Er moet nu veel ingevoerd worden. • Vandaag is er nog maar weinig biologische gewasbescherming beschikbaar voor de akkerbouw, dus zijn er nog veel kansen om hierin te groeien. • Zero residu kan als alternatief voor bio gezien worden als we erin slagen om die technisch en economisch haalbaar te maken. • Betere prestaties op milieuvlak via groene en blauwe diensten (in publieke goederen zoals natuur, landschap, waterberging, biodiversiteit) kunnen de multifunctionele landbouw beter verankeren in de maatschappij. • Vergroeningstendens en groene openbare aanbestedingen. • Veel biodiversiteit is afhankelijk van landbouw en landbouwlandschappen enerzijds en biodiversiteit kan landbouwer heel wat voordelen opleveren anderzijds. • Maatregelen ten bate van bepaalde Europese beschermde soorten behalen betere resultaten als ze op elkaar worden afgestemd. • Multifunctionaliteit van de landbouw biedt kansen voor landschapsbeheer. 	<ul style="list-style-type: none"> • De reductie van ammoniakemissie is nog niet in die mate dat de milieudoelstellingen worden gehaald, ondanks verregaande inspanningen. Ook komen andere emissies op de voorgrond: fijn stof, broeikasgassen en geur. • Bevolkingsdynamiek en druk op de ruimte en toegang tot landbouwgrond. • Hierdoor kent Vlaanderen strengere normen (MAP/PAS, gewasbescherming, waterkwantiteit en – kwaliteit, dierenwelzijn) en ruimtelijke beperkingen (areaal) .

Achtergrond informatie (OA = omgevingsanalyse):

OA 4.4 SpD. f: Bijdrage tot de bescherming van biodiversiteit, versterken van ecosysteemdiensten en in stand houden van habitats en landschappen

OA 1.3 De ruimte op het platteland

OA 4.1.1 Eco-efficiëntie van de landbouw

OA 4.2.1 Mitigatie

OA 4.4.3 Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw

OA 5.3.5 Afvalproductie en -valorisatie

OA 4.3.8 Biologische landbouw

OA 5.3.6 Veeteelt

SpD g: Aantrekken van jonge landbouwers en vergemakkelijken van bedrijfsontwikkeling in plattlandsgebieden

Sterktes	Zwaktes
<ul style="list-style-type: none"> • We hebben dynamische bedrijven en jonge bedrijfsleiders met passie vaak hoog en relevant opgeleid. Op het bedrijf is er een zeer brede kennis aanwezig. • Landbouwsector wordt gekenmerkt door een hoge professionaliteit, veerkracht, weerbaarheid. • Sterke onderzoeks- en kennisinstellingen, en land- en tuinbouwonderwijs en van goed functionerend landbouwkennis- en innovatiesysteem. De instellingen staan dicht bij de bedrijven, en zijn betrokken bij veel bedrijfsinnovatie en in de voedselketen. • Sterk gediversifieerde productie- en landbouwstructuren, die kunnen inspelen op verschillende markt- en consumentenbehoeften. Diverse landbouw verdienmodellen mogelijk. 	<ul style="list-style-type: none"> • De vergrijzing van bedrijfsleiders en het gebrek aan opvolging is een grote zwakte van de sector maar daarnaast zijn er vele andere problemen voor jonge landbouwers om in de sector te stappen. Er is weinig instroom van jonge landbouwers. Dat heeft ook te maken met de dure grond, de zware investeringen en de beperkte rentabiliteit. Bestaande bedrijven worden vaak on-overneembaar. • Gebrek aan toegang tot kennis, land, middelen/kapitaal voor startende landbouwondernemers. • De Vlaamse land- en tuinbouw is kapitaals- en arbeidsintensief (grond, gebouwen en stallen, machines, enz.) Het rendement op het bedrijfskapitaal en dure investeringen is laag en de productiekosten zijn relatief hoog (arbeid, grond, milieu- en gezondheidsnormen, dierenwelzijn en voedselveiligheid). • Gebrek aan kennis en opleiding over ondernemerschap, management, business en verdienmodellen, marktinzicht, bedrijfseconomie – incl. digitalisering. In sommige gevallen kan een zekere vorm van weerstand tegen verandering een beperking vormen. • De doorstroming van onderzoek naar praktijk kan beter - haalbaarheid, betaalbaarheid van implementatie • Gebrek aan begeleiding en ondersteuning op vlak van stopzetting en overnames, zowel bedrijfsmatig als sociaal, zowel voor de overnemer als de overgenomen partij.
Kansen	Bedreigingen
<ul style="list-style-type: none"> • De ontwikkeling van de biogebaseerde circulaire economie biedt kansen op nieuwe agrodiensten en bedrijfsmodellen (naast voeding en voeder ook materialen, chemie en energie op basis van biomassa). Dit kan een nieuwe impuls aan de sector geven, en landbouw een deel van de oplossing maken, eerder dan het probleem. • De klimaatwijziging kan kansen bieden voor nieuwe teelten zoals energieteelten of eiwithoudende gewassen. Differentiatie van de productie opent nieuwe kansen en is een vorm van risicospreiding. • Digitalisering en automatisering kunnen helpen de bedrijfsvoering en productieketen voor voedsel efficiënter te organiseren (precisie landbouw, klimaatbeheersing, smart farming...). • Beter leren van elkaar door demonstraties/pilots: technologie wordt gedemonstreerd in de praktijk i.s.m. tussen een end user (landbouwer), kennisinstelling en een technologieprovider (bedrijf). 	<ul style="list-style-type: none"> • De beschikbaarheid van landbouwgrond en -gebouwen is een heikel punt. Concurrentie met andere functies op het platteland (wonen, industrie, natuur...) is het belangrijkste obstakel voor nieuwkomers/jonge landbouwers. • Er is grote rechtsonzekerheid bij de vestiging van nieuwe bedrijven en onzekerheid over vergunningen. • Klimaatverandering maakt dat bestaande verdien- en productiemodellen onder druk komen te staan, bv door gebrek aan waterzekerheid. • De transitie naar een post-fossiele economie kan een bedreiging zijn bij te weinig adaptatievermogen. • De snel wijzigende regelgeving heeft een negatieve invloed op het ondernemersvertrouwen en dat brengt de investeringszekerheid in gevaar. Dat geldt zowel voor regelgeving op het vlak van ruimtelijke ordening als op het vlak van dierenwelzijn. De ruimtelijke beperkingen gekoppeld aan de PAS-wetgeving (programmatische aanpak stikstofdepositie), de geplande betonstop en beperkingen op het vlak van waterwinning en -behandeling bemoeilijken het investeringsklimaat . • Bijkomende wettelijke (of bovenwettelijke, private) normen op momenten met geringe marges worden als erg belastend ervaren, zeker als dit niet gepaard gaat met een hogere prijszetting. • Er gaan veel premies naar “sofaboeren” terwijl ze beter naar de jonge landbouwers zouden gaan. Verschillende pensioenboeren krijgen premies. Hierdoor zijn ze niet geneigd om hun grond te verkopen.

Achtergrond informatie (OA = omgevingsanalyse):

OA 5.1 SpD. g: Jonge landbouwers aantrekken en bedrijfsontwikkeling vergemakkelijken in plattlandsgebieden

OA 1.3 De ruimte op het platteland

OA 1.4 Structuur van de Vlaamse landbouw

OA 2.1 Horizontale doelstelling: Kennisstimulering en –deling

OA 2.2 Horizontale doelstelling: Innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattlandsgebieden

OA 3.2.1 Landbouw inkomen

OA 3.3.2 Investerings- en Landbouwsteun

OA 4.2 SpD. d: Bijdrage tot matiging van en aanpassing aan de klimaatverandering en tot duurzame energie

OA 5.3.6.2 Dierenwelzijn

OA 4.3.81 Biologische landbouw

SpD h: Bevorderen van de werkgelegenheid, groei, sociale inclusie en lokale ontwikkeling in plattlandsgebieden, met inbegrip van bio-economie en duurzame bosbouw

Sterktes	Zwaktes
<ul style="list-style-type: none"> • Vlaanderen heeft een hoog bruto binnenlands product (bbp) per inwoner. • Vlaanderen is centraal gelegen in Europa en heeft een goede infrastructuur en een groot afzetgebied. • Nabijheid consumenten, verwerkende bedrijven, veeartsen, slachthuizen, handel, havens, producentenorganisaties, toelevering, begeleiding en vorming. • We hebben een goede omkadering inzake begeleiding, vorming, loonwerk, mechanisering en constructeurs in Vlaanderen. • De capaciteit voor de verwerking van producten zorgt voor langere bewaarbaarheid van producten, waardoor deze ook makkelijker geëxporteerd kunnen worden. Het laatste decennium is er een toename van producten met een hoge toegevoegde waarde. • Kapitaalverstrekking vanuit de banksector is mogelijk. • De landbouw heeft een sterke positieve impact op de rest van de plattelandseconomie (werkgelegenheid, activiteiten, verwerking, toerisme). De landbouwers leveren een wezenlijke bijdrage aan het onderhoud van het landschap. • De plattlands-economie is sterk gedifferentieerd, met een hoog aantal zelfstandigen en jonge bedrijven. • Liefst 90 % van de economie op het platteland bestaat uit activiteiten in industrie, bouw en diensten. Deze economische activiteiten vinden we vooral terug in de dorpen en de kernen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Op het platteland moet men hier en daar ook rekening houden met een suboptimale infrastructuur en moeilijkere beschikbaarheid van diensten. • Ook op het platteland bestaat substantiële armoedeproblematiek. Een aantal groepen hebben het ook moeilijker, bv ouderen, eenpersoonshuishoudens en eenoudergezinnen. • Er zijn altijd wel percelen in de buurt van woongebieden, waar de landbouwer aandacht moet hebben voor o.a. geluids-, geur- en spuithinder. • Gebrek aan kennis en opleiding over ondernemerschap, business en verdienmodellen – incl. digitalisering.
Kansen	Bedreigingen
<ul style="list-style-type: none"> • De ontwikkeling van de bio-economie, de groene economie en de circulaire economie (naast voeding en voeder ook materialen, chemie en energie op basis van biomassa) en andere agrodiensten kunnen niet alleen nieuwe impulsen of economische kansen geven aan de sector, maar kunnen ook uitgespeeld worden als attribuut om de landbouw positief te profileren. Op die manier kan de landbouw een deel van de oplossing zijn, eerder dan een deel van het probleem. • Verbreding van landbouw- en plattlandsdiensten - socio-culturele activiteiten, verweving met andere economische sector (bio-economie). • Het platteland heeft een rijk cultureel en sociaal kapitaal. De aantrekkelijkheid van landelijke gebieden waar landbouwproducten geteeld worden, moet meer uitgespeeld worden als verkoopsargument (inzetten op streekidentiteit). • Op het Vlaamse platteland wordt steeds meer aan plattelandstoerisme gedaan, gebruik makend van de kwaliteiten van landelijke gebieden zoals agrarische bedrijvigheid, rust en ruimte. • Bij de consument is er meer aandacht voor het ‘lokale’ aspect van voedselvoorziening, ook bij verwerkte producten. • Nabijheid en ruimtelijke verwevenheid stad-platteland (suburbanisatie) maakt initiatieven voor directe afzet boer-consument goed mogelijk (organisatie korte ketens). • Duurzame lokale houtproductie die via korte keten bijdraagt tot een gezonde lokale houtverwerking genereert een belangrijke meerwaarde. Ondersteuning hiervan maakt onze bossen economisch weerbaarder. 	<ul style="list-style-type: none"> • De oprukkende verstedelijking legt grote druk op de beschikbaarheid van grond. hoge bevolkingsdichtheid en het stijgend aantal ruimtegebruikers zorgt voor druk op wonen, infrastructuur, mobiliteit, open ruimte voor landbouw, recreatie en natuur. Vertuining en verpaarding rukken op. • De versnippering van de percelen maakt dat mechanisatie en precisielandbouw moeilijker toe te passen zijn. Er zijn ook altijd wel percelen in de buurt van woongebieden, waar de landbouwer aandacht moet hebben voor o.a. geluids-, geur- en spuithinder. • Niet alleen landbouw in verstedelijkt gebied wordt moeilijk, maar ook nevenactiviteiten moeten hun plaats zoeken in woonomgevingen, in ambachtelijke zones met kleine percelen of in industrieterreinen die te ver van de klant of producent liggen. • Toenemende kloof tussen stad en platteland bij het publiek en het beleid. Natuur en landbouw vormen samen vaak het 'restgebied' tegenover woongebied en industrie/bedrijven. • Door de toegenomen verhardingen is bijkomende ruimte voor water nodig, die gezocht worden in de open ruimte en met name vaak in landbouwgebied. • Terugtrekkende diensten en voorzieningen uit de dorpen, vervoersarmoede, onderbescherming en woonnoden op het platteland voor huurders en eigenaars. Met name vervoersarmoede is belangrijke factor van sociale uitsluiting.

Achtergrond informatie (OA = omgevingsanalyse):

OA 5.2 SpD. h: De werkgelegenheid, groei, sociale inclusie en lokale ontwikkeling in plattlandsgebieden bevorderen, met inbegrip van bio-economie en duurzame bosbouw

OA 1.3 De ruimte op het platteland

OA 2.1.1 Opleiding in de landbouw
OA 3.1.3 Economie op het platteland
OA 3.2.2 Tewerkstelling in de landbouw
OA 3.2.3 Diversificatie
OA 3.1.1 Vlaamse bruto binnenlands product

OA 3.2.4 Risicobeheer
OA 3.3.3 Verkoop van landbouwproducten
OA 5.3.3 Voedselconsumptie en voedselverlies
OA 5.3.5 Afvalproductie en -valorisatie

SpD i: Beter inspelen door de EU-landbouw op de maatschappelijke verwachtingen inzake voedsel en gezondheid, onder meer wat betreft veilig, voedzaam en duurzaam voedsel, voedselverspilling en dierenwelzijn.

Sterktes	Zwaktes
<ul style="list-style-type: none"> • De land- en tuinbouwproductie geeft ons een breed scala aan hoogwaardige voedingsmiddelen, met een hoge en uniforme gecontroleerde kwaliteit op het gebied van voedselveiligheid, voedingswaarde, smaak en duurzame productiemethoden. Hiermee probeert de landbouw ook in te spelen op de wensen van de bewuste en kritische consument. • We beschikken over zeer goede kwaliteitssystemen, certificering en traceerbaarheid via privaat-publieke samenwerking. Dankzij deze systemen kunnen er verregaande garanties inzake traceerbaarheid en voedselveiligheid geboden worden, wat de concurrentiepositie versterkt. • De voedingsindustrie produceert een grote hoeveelheid voedselreststromen, maar de agro-voedingsketen sluit nu al kringlopen. Van alle voedselreststromen kent 92% een valorisatie. • De rundveesector staat vooral sterk op de lokale thuismarkt met kwalitatief, smaakvol en lekker, mager en gezond vlees. Er wordt gestreefd naar een evenwicht tussen productiviteit en beter en smaakvoller vlees. • De melkveehouderij heeft een relatief positief imago omdat ze enerzijds sterk bijdraagt tot het landschap en anderzijds omdat ze een betrouwbaar en voedzaam basisproduct levert. Melk is een belangrijke eiwitbron die op een relatief efficiënte wijze geproduceerd wordt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Door onvoldoende kennis over het complexe Vlaamse landbouwsysteem en zijn ruimtelijke context heeft de burger steeds minder affiniteit met de land- en tuinbouwsector. • Het valorisatiepotentieel van voedselreststromen wordt onvoldoende benut. Selectieve inzameling is een absolute voorwaarde voor een hoogwaardige valorisatie van voedselreststromen. • Binnen het assortiment vers vlees hebben we geen grote merken. Vleeswaren en snacks worden zowel onder fabrikantenmerken, huismerken als zonder merk op de markt gebracht. Dat maakt dat vlees niet onderscheidend is in de perceptie van de consument. • Bepaalde sectoren hebben een minder positief imago op het vlak van dierenwelzijn (vb. braadkip: zeer snelle groei, binnenhuisvesting), smaak of gezondheid (rood vlees). • Moeilijke profilering van lokaal gekweekt vlees ten opzichte van buitenlandse vleesproducten.
Kansen	Bedreigingen
<ul style="list-style-type: none"> • De hoge consumentenverwachtingen en EU-normen bieden kansen voor hoogwaardige markten, met grotere aandacht voor de bewuste consument en maatschappelijke betrokkenheid (traceerbaarheid, herkomst voedselveiligheid, gezondheid, dierenwelzijn, milieubescherming en gezondheidshypes). • Meer betrokkenheid v.d. consument bij landbouw en voeding creëert wederzijdse begrip en verbetert het imago v.d. landbouw. • Er is een trend van gemak en toenemende aandacht voor duurzaamheid. De verdere individualisering veroorzaakt een grotere diversiteit in klantvragen, waardoor een gesegmenteerde aanpak steeds meer kansen biedt samen met het inspelen op hypes, de diversiteit in de samenleving, de veranderende gezinssamenstelling, de vraag naar producten van eigen bodem (lokaal). • De grote (groeïende) welvarende binnen- en buitenlandse consumentenbasis is een stabiele basis voor groei voor exportgericht voedingssector. • In Vlaanderen kunnen we ook steunen op de nabijheid v.d. verwerkende bedrijven uit de agrovoedingsindustrie, die een belangrijke afnemer zijn van onze primaire productie. • Kwaliteitslabels en lastenboeken zijn een meerwaarde voor de landbouwer als ze geen te abstract verhaal worden voor de erkenbaarheid in de winkel. Ze helpen ook de meerwaardezoeker die meer kwaliteit of een andere smaak wil of minder milieu-impact. • Ons autocontrolesysteem en onze dierziektebestrijding zijn pluspunten, waarmee we vooroplopen in Europa. Ook de begeleiding van landbouwers is zeer goed. • Proactieve realistische communicatie over de positieve punten, voedselveiligheid en traceerbaarheid en de hoge kwaliteit kan de sector de eigen producten nog meer in de kijker zetten. Ook in tijden van crisis moet correct en snel gecommuniceerd worden. • Er is nog een groot marktpotentieel dat aangesproken kan worden omdat het momenteel dikwijls dezelfde bevolkingsgroepen zijn die producten aankopen. Niet alle doelgroepen (jongeren/ouderen) worden momenteel even goed aangesproken. Er is nu een stagnerende consumptie voor sommige producten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Door het gebrek aan vertrouwen van de consument en complexiteit v.d. afzetketens (o.a. mondialisering) wordt de keten kwetsbaarder voor externe schokken en storingen. In het verleden zijn er al verschillende ziekte-uitbraken en crisissen geweest. Deze crisissen zijn uiteraard een grote bedreiging voor de sectoren, want op zulke momenten stuikt de consumptie ineen en/of worden er vaak exportbeperkingen opgelegd. • De steeds hogere welzijnseisen, eisen m.b.t. traceerbaarheid, voedselveiligheid, gezondheid, dierenwelzijn en milieubescherming, gezondheidshypes, systemen voor dierenziektebestrijding die vanuit de maatschappij (distributie en consument) en de overheid opgelegd worden veroorzaken extra kosten voor de producenten die onvoldoende vergoed worden door de prijs van hun product. • Vanuit eigen land kunnen veranderende eetpatronen door vergrijzing, religie, veganisme en vegetarisme een bedreiging vormen bij gebrekkige aanpassingsvermogen. • Er is een kloof tussen wat de consument wil (meer smaak, betere milieuprestaties, gezond eten, eens een ander ras, enz.) versus wat hij ervoor wil betalen. • Het vertrouwen schommelt door negatieve of ongenueanceerde mediaberichten, campagnes van dierenrechtenorganisaties, voedselschandalen en crisissen. Er is nood aan correcte en onderbouwde informatie. • Gebrekkig kennis bij brede publiek/consument op vlak van gezondheid en veiligheid.

• Optimalisering van processen voor valorisatie van overschotten tot voedingsproducten voor humane consumptie, zoveel als mogelijk naar sociale organisaties. • Ook nieuwe valorisatie richting andere sectoren als feed en biobased materials mogelijk maken via O&O + maximale doorstroming naar alle relevante stakeholders.	

Achtergrond informatie (OA = omgevingsanalyse):

OA 5.3 SpD. i: Inspelen op de maatschappelijke verwachtingen inzake voedsel en gezondheid, onder meer wat betreft veilig, voedzaam en duurzaam voedsel, verspilling en dierenwelzijn

OA 1.2 Bevolking

OA 3.2.4 Risicobeheer

OA 3.3.3 Verkoop van landbouwproducten

OA 3.4.2 De agrovoedingsketen